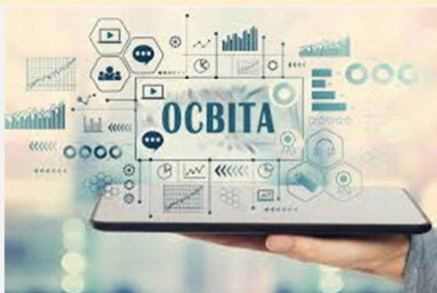

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

**АКАДЕМІЯ
ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

**СУЧАСНІ НАПРЯМИ
ВДОСКОНАЛЕННЯ
ПЕДАГОГІЧНОЇ
МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ**

**І ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ**

Чернігів 2023

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ

**СУЧАСНІ НАПРЯМИ
ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ
МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ**

**Матеріали
I Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Чернігів, 27–28 квітня 2023 року)**

Чернігів 2023

Рекомендовано до друку вченою радою Академії Державної пенітенціарної служби (протокол № 3 від 21 квітня 2023 р.).

Оргкомітет конференції:

Петровська Ю. М. – в. о. ректора Академії Державної пенітенціарної служби, кандидат історичних наук, доцент;

Пузирний В. Ф. – проректор з науково-освітньої роботи Академії Державної пенітенціарної служби, доктор юридичних наук, професор;

Аніщенко В. О. – професор кафедри педагогіки та гуманітарних дисциплін, доктор педагогічних наук, професор;

Разумейко Н. С. – начальник кафедри педагогіки та гуманітарних дисциплін, кандидат педагогічних наук, доцент;

Вдовенко І. С. – професор кафедри педагогіки та гуманітарних дисциплін, доктор педагогічних наук, доцент.

- С91 **Сучасні** напрями вдосконалення педагогічної майстерності викладачів: матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 27–28 квіт. 2023 р.) / Академія Державної пенітенціарної служби. Чернігів : Академія ДПтС, 2023. 254 с.

До збірника матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної конференції увійшли публікації вітчизняних учених і практиків, присвячені актуальним питанням професійно-педагогічної діяльності викладачів закладів вищої освіти, формуванню та розвитку педагогічного іміджу й майстерності. Велика низка публікацій висвітлює інноваційні підходи та етико-психологічні аспекти професійно-педагогічної діяльності в сучасних умовах. Наведено пропозиції щодо вдосконалення науково-педагогічної діяльності в закладах вищої освіти.

Видання буде корисним для науковців, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти різних рівнів.

УДК 005.591.11:005.336.5:37.091.12-057(082)

За зміст публікацій і достовірність результатів досліджень відповідальність несуть автори.

Електронна копія збірника розміщується у відкритому доступі на офіційному сайті Академії Державної пенітенціарної служби (<https://academysps.edu.ua/>) у розділі «Видання. Матеріали наукових конференцій»).

Мірошніченко В. І. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТЬОГО ОФІЦЕРА	55
Мухіна Г. В. РОЗВИТОК «SOFT SKILLS» У МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ: ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД.....	56
Пахомов І. В. ПРОФІЛАКТИКА ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	60
Пащенко М. І., Черненко Л. П. ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	62
Попружна А. В. ВИКЛИКИ ПЕРЕД ІСТОРІЄЮ У СУЧАСНОМУ ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	67
Поцелуйко І. В. НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ.....	71
Разумейко Н. С. ДО ПИТАННЯ ЩОДО ПРОСВІТНИЦЬКОЇ РОБОТИ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬСТВУ НАД ДІТЬМИ ТА ПІДЛІТКАМИ.....	74
Сеґеда В. М. ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ СПОСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	77
Сеньовська Н. Л. САМОРЕГУЛЯЦІЙНІ ТЕХНІКИ ДЛЯ СУЧАСНИХ ВИКЛАДАЧІВ ЯК СПОСІБ ОБМЕЖИТИ ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПСИХІКУ	80
Скальська С. М. З ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ	82
Слівінський О. Я. РУКОПАШНИЙ БІЙ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ВІЙСЬКОВО-ПРИКЛАДНИХ НАВИЧОК ПІД ЧАС НАВЧАННЯ КУРСАНТІВ-ПРИКОРДОННИКІВ	85
Третяк О. С., Чебоненко С. О. ВІДПРАЦЮВАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРОПУЩЕНИХ ЗАНЯТЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	87
Філіпович В. М. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕФЛЕКСІЇ	90
Kovtun A. S. INTERRELATION OF PSYCHOLOGICAL CLIMATE AND STUDENTS' MOTIVATION TO STUDY AT A HIGHER EDUCATION INSTITUTION: MODERN ASPECTS OF PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL ACTIVITY OF A TEACHER	92

СЕКЦІЯ 2

ПЕДАГОГІЧНИЙ ІМІДЖ, АВТОРИТЕТ ТА КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Барахтян М. М. КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ПОКАЗНИК РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИШУ	95
---	----

Сеньовська Н. Л.,
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені В. Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна

САМОРЕГУЛЯЦІЙНІ ТЕХНІКИ ДЛЯ СУЧАСНИХ ВИКЛАДАЧІВ ЯК СПОСІБ ОБМЕЖИТИ ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПСИХІКУ

Російська агресія завдала системі вищої освіти України суттєвих збитків. «Руйнування інфраструктури ЗВО, проблема людського капіталу, а також відновлення освітнього процесу в умовах воєнного стану стали справжніми викликами» [2, с. 32]. Згідно з інформацією ресурсу «Освіта під загрозою», найбільша кількість закладів вищої та фахової передвищої освіти зруйновано у Запорізькій та Донецькій областях, а пошкоджено – у Харківській області [3]. Йдеться, зокрема, про Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Національний університет імені В. О. Сухомлинського і Національний університет кораблебудування в Миколаєві, Київський національний університет імені Тараса Шевченка тощо.

Якщо сам початок сучасної російсько-української війни (2014 р.) зачепив далеко не всіх викладачів українських закладів вищої освіти, то повномасштабне вторгнення (2022 р.) торкнулося кожного з них. «Цей вплив відрізняється залежно від місця їхнього перебування та ситуації, в якій вони опинилися: залишилися в Україні, виїхали за кордон чи залишилися на тимчасово окупованих територіях» [3, с. 33]. Якщо говорити про педагогів, які перебувають в Україні, то вони констатувати погіршення свого психоемоційного стану: депресію (84,3%), виснаження (86,7%), самотність (51,8%), нервозність (84,4%) та гнів (76,9%) [1]. Таким чином, українським викладачам просто необхідно розвивати власні саморегуляційні навички, щоб їхня психіка краще протидіяла стресу, в умовах якого ми всі живемо.

Фахову саморегуляцію викладача можна визначити як «інтегративну особистісну професійну характеристику педагога, що передбачає усвідомлення ним своїх дій, почуттів, мотивів, свого становища та доцільну видозміну власної діяльності відповідно до вимог ситуації» [4, с. 55]. Вона не завжди здійснюється усвідомлено, однак все одно ґрунтується на врахуванні минулого

досвіду, самооцінки, соціальних ролей і залежить від здатності здійснювати вольовий вибір.

Авторська методика діагностики стану компонентів фахової саморегуляції передбачає опрацювання викладачем короткого питальника, щоб виявити «проблемні зони», з'ясувати, який саме компонент професійної саморегуляції в умовах війни «постраждав» найбільше, і відразу пропонуються способи, як відновити його роботу.

Перший компонент професійної саморегуляції викладача – мотиваційний – відображає усвідомлені педагогом моральні поняття, загальнокультурні та професійні цінності, фахові вимоги до особистості та діяльності. Якщо проблеми саме з цим аспектом саморегуляції, рекомендується вправа «подивіться на себе очима доброго й співчутливого товариша».

Другий компонент професійної саморегуляції педагога – рефлексивний – передбачає порівняння свого досвіду з досвідом колег, усвідомлення позитивних і негативних аспектів власної діяльності, оцінку та самооцінку, виділення якостей, що сприяють оволодінню фахом. Щоб гармонізувати цей аспект саморегуляції, доцільно виділити в теперішній роботі «те, що залежить тільки від мене», «те, що я можу забезпечити тільки частково», «те, на що неможливо вплинути» і... прийняти це.

Третій компонент професійної саморегуляції викладача – емоційно-вольовий – полягає у вмінні педагога виявляти витримку, емоційно відповідати на запити учнів, усвідомлювати власні почуття, регулювати професійні стосунки та спілкування. Для часткового усунення проблеми варто застосовувати дихальні вправи, м'язову релаксацію, фізичні вправи, медитації.

Четвертий компонент професійної саморегуляції педагога – діяльнісний – передбачає вміння здійснювати самоаналіз, самоконтроль, самокорекцію в різних фахових ситуаціях, усвідомлювати мету власних дій, урахувати одержаний результат; причому зразки такої діяльності згодом відображаються у знаннях, образах, картині світу. Гармонізацію цього компонента ефективно здійснювати за допомогою техніки «тілесний вузол» (виділити у ситуації контекст, власну реакцію й інтерпретацію, імпульсбажання й рішення-дію).

Кожен компонент професійної саморегуляції викладача дуже тісно пов'язаний з іншими й не завжди можливо відразу визначити, де саме проблема. Однак запропоновані вправи певною мірою універсальні й дають можливість самостійно гармонізувати внутрішній стан, якщо труднощі в роботі психіки через тривалий стрес (війну) ще не стали критичними.

Список використаних джерел

1. Anton Kurapov, Valentyna Pavlenko, Alexander Drozdov, Valentyna Bezliudna, Alexander Reznik & Richard Isralowitz Toward an Understanding of the Russian-Ukrainian War Impact on University Students and Personnel. (2022). URL: <https://doi.org/10.1080/15325024.2022.2084838> (дата звернення – 7.04.2023).
2. Ніколаєв Є., Рій Г., Шемелинець І. Вища освіта в Україні: зміни через війну: аналітичний звіт. Київ: Київський університет ім. Б. Грінченка, 2023. 94 с. URL: <https://osvitanalityka.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2023/03/HigherEd-in-Times-of-War.pdf> (дата звернення – 6.04.2023).
3. Освіта під загрозою. URL: <https://saveschools.in.ua/> (дата звернення – 8.04.2023).
4. Сеньовська Н. Л. Професійна саморегуляція вчителя: проблеми і шляхи розвитку : монографія. Тернопіль : ПРІНТ-ОФІС, 2014. 260 с.

Скальська С. М.,

викладач,

ВСП «Автомобільно-дорожній фаховий коледж

НУ «Львівська політехніка»,

м. Львів, Україна

З ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

На необхідності підвищення професіоналізму та педагогічної майстерності педагогічних кадрів наголошується у низці нормативних вітчизняних і міжнародних документів (Закон України «Про освіту» (2017), Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті (2002), Державна програма «Вчитель» (2011), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013), Комюніке всесвітньої конференції з вищої освіти і науки для соціальної зміни і розвитку (2009), Педагогічна Конституція Європи (2013) тощо). У Концепції «Нова українська школа» зазначається, що нова школа потребує нового вчителя, який має свободу творчості й розвивається професійно. На сучасному етапі змінюється роль викладача в освітньому процесі – він виступає не як

Наукове видання

СУЧАСНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ

Матеріали
I Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Чернігів, 27–28 квітня 2023 року)

Відповідальний за випуск
Комп'ютерна верстка і макетування

В. О. Аніщенко
Л. М. Сила

Підписано до друку 26.04.2023 р. Формат 60×84/16.
Друк різнографія. Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 14,88.
Тираж 50 пр. Зам. № 107/23.

Редакційно-видавнича група Академії Державної пенітенціарної служби
14000, м. Чернігів, вул. Гонча, 34.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 5378 від 06.07.2017 р.